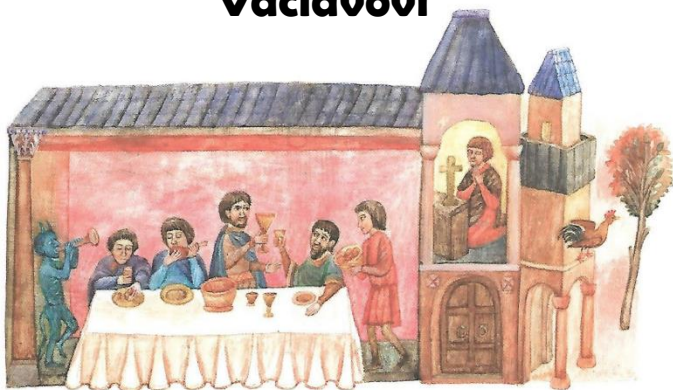

Legenda o svatém Václavovi

Na Stochově se nad ránem narodilo dětátko. Byl to chlapec, zdravý jako mladý buk a hezký jako andílek. Jakmile se v paláci poprvé rozezněl pláč novorozeněte, všichni na hradě padali na kolena a děkovali Bohu za ten dar. Svým křikem dával o sobě na tomto světě vědět prvorozený syn knížete Čechů a dědic Země české.

Rostel sv. Petra a Pavla na starobylé Budči patří k nejstarším českým chrámům. Podle pověstí bývala zde už za dávných pohanských dob škola, kde byli vzdělávání mladí synové knížete i jejich urození vrstevníci. Také kníže Vratislav sem poslal svého syna Václava, aby zde byl vzdělán po západním způsobu – tedy i v latině, řečtině a dalších důležitých naukách.

S Václavem přišel do Budče i jeho nerozlučný druh z dětství, šlechtický chlapec Podiven. Oba od časného rána až do večera vysedávali nad latinskými knihami a velmi brzy v nich dokázali dobře číst. Václav měl však raději knihy slovanské, v nichž ho už před lety učila číst jeho babička, kněžna Ludmila. Její manžel, kníže Bořivoj, byl jako první z českých knížat pokřtěn velkomoravským biskupem Metodějem na moravském Velehradě. Záhy po něm přijala křest i kněžna Ludmila a s ní i celý knížecí dvůr.

Ludmila si přála, aby byl v nové svaté víře vzdělán a vychován i její nadaný vnuk Václav. Její kněz Pavel, jeden z Metodějových žáků, chlapce vyučoval křesťanské věrouce i staroslovanskému písmu hlaholici. Po smrti knížete Bořivoje se kněžna Ludmila sama s velkou láskou ujala výchovy svého vnuka. Když Václav viděl, jak je Ludmila v duchu křesťanské víry milosrdná a dobrá ke všem chudým a potřebným, navždy si ho získala. Toužil být jako ona.

Po celou dobu vlády se kníže Václav snažil vycházet v míru se všemi sousedy. A když byl donucen vytáhnout do boje, do poslední chvíle se pokoušel ještě na bitevním poli dosáhnout smíru nekrvavou cestou.

Kníže byl pro svou mírumilovnost i hlubokou zbožnost trnem v oku mnoha českým velmožům. Václav nedovolil ždímat z chudáků peníze a odmítal vést dobovačné války.

K tomu však byla většina panstva vedena už svou výchovou, a proto jednání svého panovníka nechápali.

Kníže Václav po vzoru své obdivované babičky Ludmily pomáhal lidem, jak to jen šlo. Často na zapřenou, jen se svým věrným druhem Podivenem navštěvoval chudáky, vdovy a sirotky, hladové a nemocné a dával jim, co potřebovali. Jídlo a oděv, za krutých zim i dřevo na otop z knížecích lesů. Jednou tak při domnělé krádeži dřeva přistihli přestrojeného knížete jeho vlastní myslivci. Zbili ho holemi, ale Václav se jim přesto nedal poznat a trpělivě snášel všechny rány.

Brzy se o knížeti Václavovi mezi chudými začaly vyprávět celé legendy. Má prý zázračnou moc léčit všemožné nemoci – i když dokázal uzdravovat spíše laskavým slovem, teplým oblečením nebo vydatnou stravou po dlouhém hladovění.

Samotný Václav žil v čím dál větším odříkání a prostotě. Jedl velmi skromně a často se postil, aby posílil svou víru. Na holém těle nosil v zimě i v létě hrubě tkaný vlněný šat, jaký nosili mniši, přes který si navlékal bohaté knížecí roucho, jen když měl přijmout významného hosta. A pokud ho státnické povinnosti nutily trávit čas na hostinách a lovech či při jiných světských radovánkách, konával pokání. Jako mladík si velmi oblíbil lov v knížecích lesích svého otce, bohatých na všechny druhy

lovné zvěře. V dospělosti, kdy už byl nad podobné druhy zábavy povznesený, si tu slabost z mládí stále vyčítal. Jak neskonale užitečněji mohl trávit svůj čas!

Jedna z legend vypráví, jak jednou v zimě prostovlasý a bosý Václav roznášel s Podivenem po chatrčích teplé šatstvo a dřevo na otop mrznoucím chudákům. Teple oblečený a obutý Podiven si postěžoval, že ho zebou nohy. Václav mu poradil, aby ve sněhu našlapoval v jeho stopách, že mu zima nebude. Podiven pána poslechl a skutečně – jako by země byla zahřátá Václavovými chodidly. Z toho příběhu se lidé poučili – kdo bude kráčet ve stopách svatého Václava, ten nikdy nesejde z cesty.

Mnoho pánů se však nehodlalo smířit s odříkavým způsobem života svého vládce. „Chová se spíš jako mnich než jako panovník,“ vyčítali mu mezi sebou. Chtěli si užít života, chtěli válčit a dobývat. Nakonec začali knížete Václava označovat za slabocha a zbabělce, který se před problémy vládnutí utíká k modlitbám.

„K čemu je nám takový panovník? Země chudne. Je třeba postarat se o ni a slabošský vládce, který se válce vyhýbá, musí být sesazen.“

Nespokojení velmoži se rozhodli využít jako zbraň proti Václavovi jeho mladšího bratra Boleslava. Namluvili mu, že se ho chce Václav zbavit, a že by měl bratra odstranit dřív, než to udělá on.

Boleslav, i když sotva dospěl do věku muže, byl už tehdy tak proslulý svou bezcitností a krutostí, že se mu přezdívalo Boleslav Ukrutný. Svou matkou, mocichtivou kněžnou Drahomírou, byl od dětství veden k tomu, aby usiloval o trůn. Jak na něj ale dosáhnout, když většina velmožů i nejmocnější spojenc, saský král Jindřich Ptáčník, pevně stojí za Václavem?

Po dlouhém zvažování se Boleslav rozhodl jednat.

Boleslav pozval bratra Václava na svůj hrad v Boleslavi na svátek svatého Kosmy a Damiána, jimž byl zasvěcen tamní kostel. Václav pozvání přijal, i když pochyboval, že od Boleslava se naděje něčeho dobrého. Když dorazil na kamenný boleslavský hrad, překvapilo ho srdečné bratrovo přivítání. S jakou okázalostí vystrojil posvícení, kolik dobrého jídla a pití přichystal na jeho počest! Václava to upřímně potěšilo a mohlo se zdát, že tímto dnem se jejich vzájemné vztahy obrátí k lepšímu.

Celý den se oba bratři bavili hrami na nádvoří, Václav dokonce nasedl na koně a zúčastnil se klání s Boleslavovými dvořany. Navečer zasedli k bohaté hostině v hradním sále, kde pili a hodovali, jako by mezi nimi nikdy nebyl ani žádný náznak stínu. Když se večer nachýlil, Václav poděkoval Boleslavovi za jeho pohostinnost a měl se k odchodu. Brzy ráno chtěl navštívit slavnostní mši svatou.

Boleslav ho zdržoval. „Přece nechceš odejít tak brzy, milý bratře?“ usmíval se dobrosrdečně. „Dal jsem na tvou počest přichystal ještě spoustu dobrého vína a té nejlepší medoviny.“ Václav se přesto zvedl od stolu a vyšel z hodovní síně.

Tu k němu chvatně přistoupil jeden z jeho přátel a zašeptal mu: „Pane, pospěš, je-li ti život milý. Naši hostitelé mají pod pláští meče. Už třikrát povstali a třikrát zase usedli, protože nesebrali dost odvahy k činu. Dal jsem už osedlat koně. Odjed, pane, ještě je čas. Musíš pryč, hrozí ti smrt.“

Václav vyslechnuv ta slova, svěsil hlavu.

Pak se náhle obrátil a vešel zpět do hodovní síně. Chopil se číše a hlasitě pronesl přípitek: „Jménem archanděla Michaela vypijme tento pohár s prosbou a modlitbou za věčnou radost a pokoj našich duší!“

A když mu jeho věrní odpověděli „Amen“, jednoho po druhém objal. Vypil číši jedním douškem a vrátil se do svých komnat. Dlouho do noci se tam modlil a zpíval žalmy.

Když konečně zhaslo světlo louče ve Václavově ložnici a zavládla hluboká tma, sešli se Boleslav a jeho druhové v příbytku Hněvsy, aby se poradili, jak se nejspíše Václava zbavit.

„Je víc než jisté, že bude za svítání spěchat do kostela na jitřní,“ naváděl Boleslava Hněvsa. „Musíme to udělat tehdy. Pak už bude pozdě – hned po mši nechá osedlat koně a vrátí se s družinou do Prahy.“

Boleslav však, jakkoli vlažný byl křesťan, se zdráhal prolít bratrovu krev právě v kostele.

„Probodneš ho ještě předtím, než vejde do kostela,“ uzavřel Hněvsa rázně, aby Boleslav necouvl. „Nestrachuj se ničeho, dám knězi příkaz, aby zavřel dveře do kostela.“

Když na hradě zvonili na ranní mši, byl kníže Václav již dávno vzhůru. I když ho muži z jeho družiny od úsvitu přesvědčovali k okamžitému odjezdu, byl k jejich radám hluchý. Jako by se zdráhal uvěřit, že tento den, 28. září roku devítistého třicátého pátého, by měl být jeho dnem posledním. Naopak vyšel na jitřní dlouho před začátkem, aby podle svého zvyku mohl pokleknout a pohroužit se nerušeně do modliteb, dříve než se sejdou zástupy věřících.

Když se blížil k portálu kostela, těžké dveře se před ním samy od sebe zabouchly. Ohlédl se v neblahé předtuše a spatřil Boleslava, ještě stále spíše jinocha než muže, jak se k němu kvapnými kroky blíží. Václav zvedl oči k nebi, a když došel bratr až k němu, objal ho a políbil se slovy: „Buď zdrav, bratře. Patří ti můj dík za to, žeš nás včera tak dobře pohostil.“

Boleslav se však na bratra nepodíval. S divným výrazem ve tváři vytrhl z pochvy svůj meč a zvolal: „Špatně jsem ti včera sloužil, bratře můj! Dnes ti však lépe posloužím!“ Máchl mečem, aby udeřil Václava do hlavy. Starší bratr byl však statnější postavy, mrštně uskočil, a aniž by byl nějak vážněji raněn, lehce vytrhl Boleslavovi zbraň z ruky. „Co zlého jsem ti učinil, že na mě tasíš?“

Boleslav byl hrůzou nad podlostí svého činu tak ochromen, že sotva stál na nohou. Václav jej lehce srazil k zemi. „Podívej, jsi ještě dítě... Jako malé hovádko bych tě mohl rozmáčknot. Ale nemám v úmyslu prolít tvou krev. Kéž ti, bratře, Bůh odpustí!“

Když se Boleslav s námahou zase postavil na nohy, podal mu Václav meč potřísněný vlastní krví a rychle zamířil ke kostelu.

Boleslav, brunátný v obličejí, se obořil na svou družinu, jejíž členové se zatím skrývali: „Takhle vy sloužíte svému pánovi? Tak mu pomáháte, když je v nouzi?“

Po té troufalé výzvě se celý zástup kopími a meči ozbrojených vrahů vrhl na knížete. Václav se zprvu bránil, ale velké přesile musel podlehnout. Těžce raněný utíkal do kostela, aby se ukryl na posvěcené půdě. Avšak běda! Dveře chrámu Páně jsou zamčené. Tam, před zavřenými kostelními vraty ho dostihl nejbezbožnější z vrahů, Hněvsa, a probodl ho svým mečem. Kníže Václav klesl mrtev k zemi.

Věrná knížecí družina, která svému pánovi přispěchala na pomoc, byla pobita do posledního muže. Krví rozvášnění vrahové chtěli obrátit meč i proti kněžně Drahomíře, která klesla na kolena u zkrvavené mrtvolky svého prvorozeného syna. Boleslav je však zadržel: „Dost bylo krve. Ještě jinde se budete mít mnoho co činit!“

A vydal povel, aby všichni co nejdříve rychlou jízdou vyrazili ku Praze a tam bez milosti povraždili všechny Václavovy věrné i jejich rodiny, aby vymýtili v zárodku odpor proti budoucí Boleslavově krutovládě.

Tak zemřel kníže Václav a na přemyslovský stolec usedl Boleslav, přezdívaný Ukruťný.

LEGENDA O SVATÉM VÁCLAVOVI

Na základě četby rozhodni, zda je výrok pravdivý nebo ne.

Kníže Václav se narodil 28. září 935. ANO x NE

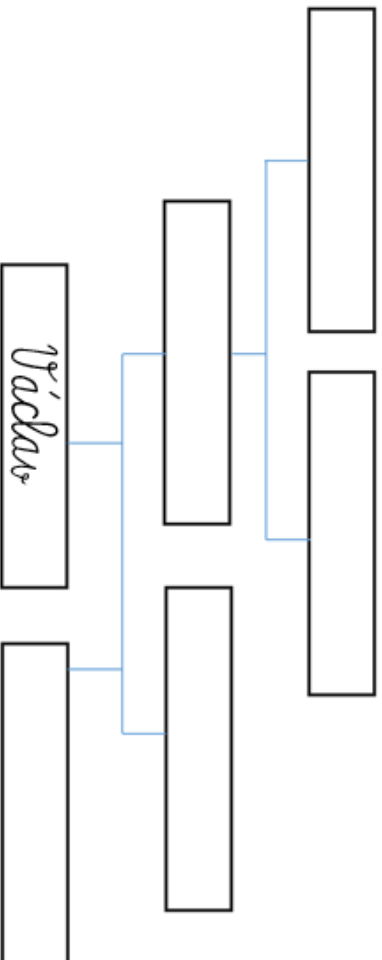
Václav měl schopnost léčit nemocné. ANO x NE

Ludmila byla pro Václava velkým vzorem. ANO x NE

Václav chtěl stále víc dobývat a válčit. ANO x NE

Václava zabil jeho vlastní bratr. ANO x NE

Na základě četby textu utvoř Václavův rodokmen:

Napiš jméno Václavova nejlepšího přítele:

Vysvětli, co znamená, že Boleslav byl vládný křesťan:

Napiš 5 přídavných jmen k:

Václavovi _____

Boleslavovi _____

Svatý Václave!

Svatý Václave,
vévodo České země,
kněže náš,
pros za ny Boha,
svatého Duchal!
Kyrieleison!

María, matko žádúcie,
tys královna všemohúcie,
prosiž za ny,
za křesťany, svého synal!
Krisťeleison!

Nebeskét' jest dvorstvo krásné,
blazé tomu, ktož tam pójde:
v život věčný,
oheň jasný
svatého Duchal!
Kyrieleison!

Ty jsi dědic České země,
rač pomnieti na své plémě,
nedajž zabynúti
nám i budúcím,
svatý Václave!
Krisťeleison!

Pomoci tvé žádány,
smiluj se nad námi,
utěš smutné,
otžeň vše zlé,
svatý Václave!
Kyrieleison!

Přečti si Svatováclavský chorál a pokus se odpovědět na otázky:

Kolik má píseň slok?

Mají všechny sloky stejný počet veršů?

Co je obsahem písně?

Nadepiš nad všechna zastaralá slova dnešní výrazy.

Proč se Kyrieleison mění na Krisťeleison? Co to znamená?